

Concept 8-3

1. การขับถ่ายของสิ่งมีชีวิตบางชนิด

<p>สิ่งมีชีวิตเซลล์เดียว ได้แก่ โปรติสต์</p>	<ul style="list-style-type: none"> • อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่เป็นน้ำ ไม่มีออร์แกเนลล์ที่ทำหน้าที่ขับถ่ายโดยเฉพาะ • ของเสียที่เกิดจาก metabolism (CO_2 และ NH_3) แพร่ผ่านเยื่อหุ้มเซลล์กับสวล. โดยตรง • โปรโตซัวน้ำจืด มีออร์แกเนลล์พิเศษที่ทำหน้าที่รักษาสมดุลของน้ำ คือ คอนแทร็กไทล์แวคิวโอล ขับน้ำที่มีมากเกินไป ส่วนโปรโตซัวน้ำเค็ม ไม่มีคอนแทร็กไทล์แวคิวโอล เพราะ OP ของน้ำทะเลสูงกว่าของร่างกาย ทำให้มีโอกาสสูญเสียน้ำอยู่แล้ว • อัตราการทำงานของ คอนแทร็กไทล์ แวกิวโอล แปรผกผันกับ ความเข้มข้นของ สลล.นอกเซลล์
<p>หนอนตัวแบน $\Rightarrow$ พยาธิใบไม้ พลานาเรีย</p>	<ul style="list-style-type: none"> • อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ส่วนใหญ่เป็นน้ำ • มีโครงสร้างที่ทำหน้าที่กำจัดของเสีย คือ เฟลมเซลล์ (flame cell) ซึ่งกระจายอยู่ทั้งสองข้างตลอดความยาวของลำตัว ภายในเป็นโพรงมีซิเลีย ทำหน้าที่โบกพัดน้ำและของเสียจากเฟลมเซลล์ให้ออกมาสู่ท่อรับของเหลวและออกนอกร่างกายทางช่องขับถ่าย (excretory pore) ที่ผนังลำตัว ในรูปแอมโมเนีย • การโบกพัดของซิเลียในเฟลมเซลล์มีลักษณะคล้ายเปลวเทียน (flame) ที่ปลายเทียนไข • ของเสียพวกแอมโมเนียกำจัดออกโดยการแพร่ทางผิวหนังได้อีกด้วย

CONCEPT 8-3

<p>annelid ⇒ ไส้เดือนดิน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● มีอวัยวะขับถ่ายเรียกว่า เนฟริเดียม (nephridium) ● แต่ละปล้องมีเนฟริเดียมอยู่ 1 คู่ ● เป็นท่อปลายเปิดทั้งสองข้าง <ul style="list-style-type: none"> ● ปลายเปิดด้านใน ⇒ nephrostome ⇒ อยู่ในช่องว่างภายในลำตัว มีลักษณะเหมือนปากแตร ภายในปากแตรและท่อจะมีซิเลีย ซึ่งโบกพัดเอาของเสียพวกยูเรียและแอมโมเนีย ซึ่งอยู่ในช่องว่างภายในลำตัวออกทางปลายเปิดอีกด้านหนึ่งสู่ภายนอก ● ปลายเปิดด้านนอก ⇒ nephridiopore ⇒ ช่องเปิดของเนฟริเดียม ● บริเวณด้านนอกของท่อเนฟริเดียม จะมีเส้นเลือดฝอย น้ำและเกลือแร่บางชนิดที่มีประโยชน์ จะถูกดูดกลับโดยผนังท่อของเนฟริเดียมสู่กระแสเลือด ในขณะที่เดียวกัน ของเสียที่อยู่ในเลือด สามารถซึมเข้าสู่ท่อเนฟริเดียมได้โดยตรง ● เนฟริเดียมทำหน้าที่ทั้งกรองและดูดสารกลับ ● การขับถ่ายของเสียออกนอกร่างกายขึ้นอยู่กับ <ul style="list-style-type: none"> ● การหดตัวของกล้ามเนื้อรอบผนังลำตัว ขณะไส้เดือนดินเคลื่อนที่ ● การพัดโบกของซิเลีย ● nephridium มีโครงสร้างและการทำงาน คล้ายคลึงกับ nephron ภายในไตของสัตว์มีกระดูกสันหลังมากที่สุด ต่างกันที่ nephridium กระจายอยู่ทั่วร่างกาย แต่ nephron อยู่รวมเป็นกลุ่มในไตโดยเฉพาะ
<p>arthropods</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● มีเปลือกแข็ง (exoskeleton) ป้องกันการผ่านเข้าและออกของน้ำได้เป็นอย่างดี ● อาร์โทรพอดที่อยู่บนบก (เช่น แมลง) มีอวัยวะขับถ่ายของเสียเรียกว่าท่อมัลพิเกียน ● malpighian tubule <ul style="list-style-type: none"> ● มีลักษณะเป็นท่อเล็ก ๆ จำนวนมาก ยื่นมาจากบริเวณรอยต่อระหว่างกระเพาะอาหารกับลำไส้ ● อยู่ในช่องว่างของลำตัว ซึ่งบรรจุของเหลว (เลือด) ที่มีของเสียปะปนอยู่ ของเสียสามารถซึมผ่านเข้าในท่อมัลพิเกียนได้ ● ของเสียที่มี N เป็นองค์ประกอบ ถูกเปลี่ยนเป็นกรดยูริกแล้วจึงเคลื่อนที่เข้าไปที่บริเวณทางเดินอาหาร ของเสียเหล่านั้นจะถูกกลุ่มเซลล์ที่มีประสิทธิภาพในการดูดน้ำและสิ่งต่าง ๆ (rectal pad) ดูดกลับคืนสู่ร่างกาย ทำให้ของเสียมีสภาพเป็นสารกึ่งเหลวกึ่งแข็ง ซึ่งจะถูขับออกมาพร้อมกากอาหาร ● เป็นโครงสร้างขับถ่ายของเสียที่มีความสัมพันธ์กับระบบทางเดินอาหารมากที่สุด ● ของเสียที่แมลงขับถ่ายออกทางทวารหนัก (anus) ประกอบด้วย กากอาหาร กรดยูริก (สำคัญที่สุด เนื่องจากช่วยประหยัดน้ำ) เกลือแร่

CONCEPT 8-3

<p>นกและสัตว์เลื้อยคลาน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ปัญหาในการสูญเสียน้ำทางผิวหนัง ● มีผิวหนังหนาเป็นเกล็ด ● มีขนปกคลุมร่างกาย ● มีไตซึ่งเป็นอวัยวะขับถ่ายที่มีประสิทธิภาพไม่ดึ้นัก แต่สามารถเปลี่ยนของเสียประเภทแอมโมเนียให้กลายเป็นกรดยูริกซึ่งเป็นสารกึ่งแข็ง กึ่งเหลว ที่ไม่ละลายน้ำ ● เอมบริโอของสัตว์พวกนกและสัตว์เลื้อยคลานในขณะที่อยู่ในไข่ก็จะขับของเสียในรูปของกรดยูริก ทำให้เอมบริโอเจริญเติบโตอย่างปกติ ● อูจจาระของนก <ul style="list-style-type: none"> ● ส่วนที่เป็นสีดำเป็นอาหารที่ไม่สามารถย่อยได้อีกแล้ว ● ส่วนที่เป็นสีขาวเป็นกรดยูริกซึ่งเกิดจากกระบวนการเมแทบอลิซึมของสารอาหารที่มีไนโตรเจนเป็นองค์ประกอบ
<p>พืช</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● การขับถ่ายของพืชไม่ชัดเจนเท่าของสัตว์ และไม่นิยมเรียกว่า การขับถ่าย ● สารประกอบชนิดเดียวกันเป็นได้ทั้งของเสียและสารที่พืชต้องการ <ul style="list-style-type: none"> ● CO₂ เป็นอาหารตอนกลางวัน เป็นของเสียตอนกลางคืน ● กรดมาลิกในพืชอวบน้ำเป็นกรดที่ทำอันตรายแก่เซลล์ ในเวลากลางคืนจำเป็นต้องเก็บไว้ในแวคิวโอล แต่ในเวลากลางวันพืชสามารถสลายกรดมาลิกด้วยปฏิกิริยาเอนไซม์ให้ CO₂ ซึ่งเปรียบเสมือนอาหารของพืชได้ ● โครงสร้างที่ทำหน้าที่ในการขับถ่ายสำหรับพืชจะมีปากใบ (stoma) เป็นอวัยวะที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นทั้งทางเข้าของสารที่พืชต้องการ และ ทางออกของของเสีย ● oxalic acid ถูกเปลี่ยนไปเป็น calcium oxalate เก็บสะสมไว้ในรูปผลึก ไม่ละลายน้ำ ใน sap vacuole เมื่อใบแก่ ของเสียจะถูกกำจัดพร้อมกับการร่วงของใบ ● การจัดสารของพืช ไม่จำเป็นต้องมีโครงสร้างที่ทำหน้าที่เฉพาะหรือมีกลไกที่ซับซ้อน เหมือนสัตว์ เนื่องจาก <ul style="list-style-type: none"> ● อัตรา catabolism ต่ำมาก ของเสียจึงมีไม่มาก ● พืชมีความสามารถในการเปลี่ยนของเสียให้กลายเป็นสารมีประโยชน์ได้ด้วยตนเอง ● ขบวนการ metabolism ของพืช เกี่ยวข้องกับ CBH มากกว่าโปรตีน ซึ่งสารที่เกิดจากการสลาย เป็นอันตรายน้อยกว่า